

Mariafestdagene

St. Mary's Church Music Festival

18. - 22. juni 2017

Tidens speil

Nylig utga vi en CD som speiler tidligere tiders orgelmusikkutøvelse her i Mariakirken. Programideen, *Orgelet som tidens speil*, har jeg videreutviklet slik at også Mariafestdagene speiler noe av den enda bredere musikkutøvelsen denne kirken har rommet gjennom tidene.

Det er dokumentert at Mariakirken hadde organist allerede i 1563. Han het Adrian. Siden det første orgelet ikke var kom på plass før rundt 1575 hadde Adrian etter alt å dømme bare et lite portativ å spille på. Samtidig var Giovanni Pierluigi da Palestrina kormester i Santa Maria Maggiore i Roma. Han hadde stor innflytelse på senere komponister, bl.a. Johann Sebastian Bach. Når Ole Bull Kammerkor synger Palestrina på avslutningskonserten, er det musikk som var ny da Mariakirken var knapt 400 år gammel.

Nåværende hovedorgel, det femte i rekken, ble installert i forbindelse med kirkerestaureringen 2010-15. På Weimbs-orgelet spilles musikk fra fem ulike århundrer. Vår koreansk-franske gjesteorganist viser instrumentets bredde gjennom et program der også senromantisk musikk utgjør flere tyngdepunkter.

Klassiske strykekvartetter av to sentrale komponister blir å høre. Akustisk har ensembler av kvartetters størrelse optimale forhold i Mariakirken. Gerhard Bunks Elegi er som en kuriositet å regne, men viser at orgelet klinger særdeles godt i samspill med strykere.

Blant Mariakirkens mange kunstsatter er prekestolen med sine mange engler spesielt godt synlig. Ensamlet *Vox Angelorum* fra Estland fokuserer på komponister som har latt seg inspirere av «engler i musikk og billedkunst». Vi får tro at Martin Luther, som henger på veggen fremst i nordre sideskip, også ville hatt glede av slike kunstneriske uttrykk. Hans egen kampsang, *Vår Gud han er så fast en borg*, får i alle fall en kraftfull presentasjon gjennom Max Regers fantasi over denne lutherkoralen. Katolikken Regers første koralfantasi ble begynnelsen på en ny epoke i orgellitteraturen, noe vi gjerne fremhever i jubileumsåret for reformasjonen.

Mine forgjengere har opp gjennom tidene hatt fokus på samtidsmusikk. Også dette er en tradisjon i Mariakirken som skal holdes i hevd.

Velkommen til Mariafestdagene 2017.

Karstein Askeland

Kantor i Mariakirken
og programansvarlig for Mariafestdagene

18. juni kl. 18.00

Festgudstjeneste

Sentrumsprest Hildegunn Isaksen

Mariakirkens kantori

Kantor Karstein Askeland

---

18. juni kl. 20.00

Orgelkonsert med Karstein Askeland

Nicolaus Bruhns (1665-97):

Preludium i e-moll

Dietrich Buxtehude (1637-1707):

Koralbearbeidelse

Ein' feste Burg ist unser Gott

(BuxWV 184)

Niels Wilhelm Gade (1817-90):

Tre tonestykker for orgel (op. 22)

- Allegro moderato, F-Dur

- Allegretto, C-Dur

- Allegro con fuoco, a-moll

Johann Sebastian Bach (1685-1750):

Preludium og fuge, h-moll (BWV 544)

Fra Clavierübung III:

- *Vater unser im Himmelreich*

(BWV 682)

- *Wir glauben all' an einen Gott*

(BWV 680)

Max Reger (1873-1916):

Fantasi over koralen

Ein' feste Burg ist unser Gott (op. 27)

(Se programkommentar bak i heftet)

Karstein Askeland studerte kirke-musikk ved Bergen musikkonservatorium og deretter orgel solospill under Prof. Edgar Krapps veiledning ved musikk-høgskolen i Frankfurt am Main. Han avla kantoreksamen i 1983, diplomeksamen i 1985 og konserteksamen to år senere.

Askeland debuterte i Oslo Konserthus i 1986. Siden da har han konsertert over store deler av Europa, i Russland, USA og i Sør-Amerika. Konserter er blitt kringkastet i NRK og en rekke utenlandske radiokanaler. I nært samarbeid med sentrale norske komponister har han lagt ned et betydelig arbeid for ny norsk musikk og urframført mange verk.

I 1987 ble Askeland ansatt som kantor i Birkeland kirke og i 2001 overtok han kantorstillingen ved Mariakirken. Fra 2009-15 var han organist i Domkirken. Han underviser i orgelspill ved Grieg-akademiet, institutt for musikk (UiB). Hans virke som orgelkonsulent har resultert i flere instrumenter som er blitt gjenstand for stor faglig oppmerksomhet og interesse.

Mandag 19.juni kl. 20.00

Konsert med Vox Angelorum

Arete Teemets (sopran)

Ingmar Simson-Valtin (fiolin)

Ines Maidre (Orgel)

Cesar Franck (1822-90):

Panis angelicus

Eric Satie (1866 -1925):

Les Anges

Richard Wagner (1813-83):

Der Engel (*Wesendonck-Lieder*)

Olivier Messiaen (1908-92):

Les Anges (*Fra La Nativite du Seigneur*)

Johann Sebastian Bach (1685-1750):

Ich bin vergnügt in meinem Leiden

(*Fra Kantate BWV 58*)

Astor Piazzolla (1921-92):

Milonga del Angel

Julien Bret (*1974):

La Valse des Anges

Max Reger (1873- 1916):

Der geigende Eremit (op. 128)

(arr. K. U. Ludwig)

(*Fra Vier Tondichtungen nach Arnold Böcklin*)

Arete Teemets (*1985):

Ave Maria (arr. Ines Maidre)

Jehan Alain (1911-40):

Litanies

Arete Teemets

Sopranen **Arete Teemets** har utdannelse fra musikkakademier i Tallinn og Roma. Hun har vunnet en rekke priser i internasjonale sangkonkurranser, deriblant i Paris 2014. Arete Teemets er aktiv opera- og konsertsanger. Hun har konsertert i mange europeiske land.

Ines Maidre har studert piano, orgel og cembalo ved musikkakademier i Tallinn, Paris og Bergen. Ved siden av hennes internasjonale karriere som konsert-organist er hun aktiv musiker i Bergen og jobber som førsteamanuensis i orgelspill ved Griegakademiet i Bergen. Hennes samarbeid med ulike solister og ensembler har resultert i en rekke konserter som kombinerer orgel med gregoriansk bl.a. sang, trompet, saksofoner, dans, slagverk.

Fiolinisten **Ingmar Simson-Valtin** har mastergrad i utøvende fiolinspill fra Griegakademiet (2013) og mastergrad i orkesterspill fra musikkakademiet i Göteborg (2016). Han har vært solist med flere orkestre, bl.a. med Universitetets symfoniorkester i Bergen (S. Prokofievs Fiolinkonsert nr. 2). Han har utformet og spilt en rekke program sammen med organisten Ines Maidre. Ingmar Simson-Valtin er aktiv freelancemusiker og pedagog i Sverige.

20. juni kl. 20.00
Orgelkonsert med Shin-Young LEE

Shin-Young LEE

Georg Muffat (1653-1704):
Passacaglia

Fraçois Couperin (1668-1733):
- Tierce en taille
(Fra Messe de couvent)

Johann Sebastian Bach (1685-1750):
Chaconne
(Transkripsjon: H. Messerer)

Charles-Marie Widor (1844-1937):
Allegro Cantabile
(fra orgelsymfoni nr. 5, op 42)

Sergeuî Rachmaninov (1873-1943):
Preludium (op. 23 nr. 5)

Franz Liszt (1811-86):
Variasjoner over et tema fra Bachs
kantate BWV 12,
Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen

Shin-Young LEE er født i Suoul i Sør-Korea. Hun lærte pianospill fra hun var fire år gammel og begynte å studere orgel da hun var 17. Hun tok Bachelor i musikk ved Yonsei universitetet i Seoul. I Frankrike, der hun nå bor, fortsatte hun sine studier ved Schola Cantorum i Paris. Hun ble tildelt "Prix de Virtuosité" i 2002, og "Diplôme de concert à l'unanimité avec félicitations du jury" i 2003.

Fra 2003 fortsatte hun sine studier ved Paris Conservatoire National Supérieur de Musique og mottok i 2007 Diplôme de Formation Supérieure etter studier med Michel Bouvard og Olivier Latry.

Shin-Young Lee vant førtepris ved orgelkonkurransen St. François de Sales i Lyon i 2007. Hun har gitt konserter i de fleste store katedralene i Paris og ved de store franske orgelfestivaler.

21. juni kl. 20.00

**Konsert med strykekvartetten Ardente
Karstein Askeland (orgel)**

Sverre Hallstein Oma (fiolin I)

Øystein Salvesen (fiolin II)

Jean Tørud (bratsj)

Kristin Kvam (cello)

Strykekvartetten Ardente

Joseph Haydn (1732-1809):

Strykekvartett nr. 1 i A-dur (op. 55)

- Allegro
- Adagio cantabile
- Menuet
- Finale. Vivace

Max Reger (1873-1916):

Preludium og fuge, G-Dur (Op. 56/3)

Gerard Bunk (1888-1958):

Legende for Strykekvartett og orgel
(op 55b)

Dmitri Shostakovich (1906-75):

Strykekvartett nr. 7 fiss moll
(opus 108)

- Allegretto, attacca
- Lento, attacca
- Allegro – Allegretto

Ardentekvartetten ble stiftet våren 2010 av fire entusiastiske kammermusikere med lang fartstid i det bergenske musikkliv. Alle fire har kortere eller lengre fartstid i Bergen Filharmoniske Orkester, men lever nå ut sin musikalske lidenskap, først og fremst gjennom kvartettspill.

Ardente er et musikalsk uttrykk for «glødende» eller «ildfull» og henspiller på det engasjementet de fire medlemmene legger i spillet. Gruppen har ukentlige øvelser gjennom hele året i tillegg til årlige intensive kursøker. Repertoaret spenner fra de store klassikere som Haydn, Beethoven og Brahms til Debussy, Williams Walton, Prokofjev og Piazzolla.

Strykekvartettsrepertoaret inneholder store musikalske skatter, mange av musikkliteraturens beste verk er skrevet for besetningen. Å spille disse verkene er svært utfordrende; klangen er gjennom-siktig, alle høres hver for seg og samtidig er kravet til å tilpasse seg hverandre med intonasjon, klang og rytme nådeløst. Når man opplever at det meste av dette klaffer, glir musikerne inn i en felles «flytsone» som de gjerne vil dele med et publikum.

22. juni kl. 20.00

Konsert med Ole Bull Kammerkor

Dirigent: Jon Flydal Blichfeldt

Karstein Askeland (orgel)

Ni klassiske korverk fra Palestrina til
Whitacre. (Konserten er Ole Bull
Kammerkors niende konsert)

Giovanni Pierluigi da Palestrina

(1525-94) :

Si ignoras te

Giaches de Wert (1535-96):

Peccavi super numerum

Edvard Grieg (1843-1907):

Fra *Fire Salmer* (op. 74)

- I himmelen, i himmelen

(solist: Simen Bredesen)

- Guds Søn har gjort mig fri

Knut Nystedt arr. (1915-2014):

Neslandskyrkja (Folketone)

Johann Sebastian Bach (1685-1750):

Fra *18 Leipziger Choräle* for orgel:

- Herr Jesu Christ, dich zu uns wend
(BWV 655)

- Komm Gott, Schöpfer, Heiliger Geist
(BWV 667)

Józef Świder (1930-2014):

Pater Noster

Arvo Pärt (*1935):

Virgencita

Which was the son of...

Eric Whitacre (*1970):

Leonardo dreams of his flying machine

Ole Bull Kammerkor ble stiftet 15. januar 2015. Ole Bull (1810-1880) var en berømt og ettertraktet fiolinist. Han var ikke redd for å ta store både kunstneriske og menneskelige sjanser og ble regnet som forut for sin tid. Han forbindes ikke med kormusikk, men var en sentral person i det norske musikklivet. I likhet med Ole Bull, jakter Ole Bull Kammerkor på store og gode opplevelser. Vi jobber for å oppleve, og dele kormusikk på et høyt nivå.

Kunstnerisk leder, dirigent og initiativtaker for Ole Bull Kammerkor er **Jon Flydal Blichfeldt**. Han er utdannet cellist og kordirigent ved Griegakademiet i Bergen og Høgskolen i Tromsø, og har studert korledelse under Ragnar Rasmussen, Maria Gamborg Helbekkmo, Magnar Mangersnes, Carl Høgset og Thomas Caplin. Han jobber frilans og er dirigent for Ole Bull Kammerkor, Bergen Mannskor og Osterøykoret.

Ole Bull Kammerkor

Max Regers fantasi over lutherkoralen *Ein' feste Burg ist unser Gott*

Da Max Reger hadde returnert fra sitt studieopphold i Wiesbaden til hjembyen Weiden, fikk kontakten med byens organist Adalbert Lindner stor betydning for veien videre. Komponisten rettet sin oppmerksomhet mot orgelet. Lindner merket seg at den katolske Reger viste økende interesse for de protestantiske koraler. Når Lindner besøkte Reger på hans arbeidsrom, fant han ofte komponisten fordypet i litteratur om og studier av salmetekster og koraler. Siden høybarokken og generasjonen av Bachs elever, hadde koralen ikke hatt

noen sentral plass i orgellitteraturen. Barokkens utallige koralbearbeidelser av komponister som Samuel Scheidt, Dietrich Buxtehude og Johann Sebastian Bach var en sjanger som i all hovedsak hadde blitt erstattet av friere former da Reger begynte å komponere sine koralfantasier.

Til forskjell fra koralvariasjoner er Regers koralfantasier sammenhengende komposisjoner der de ulike musikalske uttrykk illustrerer de enkelte salmevers og salmelinjer. Disse er bundet sammen i et helhetlig konsept. Salmeteksten er grunnlaget for hver del. Teksten utgjør på

sett og vis et program for komposisjonen. Komponisten meddeler gjennom illustrerende musikalske uttrykk det han oppfatter som tekstens essens. Noen ganger kan disse illustrasjoner være utformet som lengre episoder og danne lange linjer, men de kan like gjerne bestå av kortere, nesten fragmentariske motiv og retoriske figurer. Reger dramatiske harmoniseringer underbygger alt dette på en medrivende måte. Forskjellen på en koralfantasi og en koralbearbeidelse er først og fremst at melodien i førstnevnte spilles flere ganger i satsdeler knyttet sammen i ett komposisjonskonsept.

Forskjellen fra en koralpartita er at de ulike satsene der også kan framføres enkeltvis som selvstendige småstykker.

Utvelgelsen av de sju koralene Reger bruker i sine fantasier er etter organisten og utgiveren Hans Haselböck sin mening først og fremst gjort på grunnlag av stemningen i tekstene. Haselböck mener at de i langt mindre grad er valgt utfra musikalske overveielser.

Fantasien over **«Ein' feste Burg ist unser Gott»** (Vår Gud han er så fast en borg) skrev Reger på tre dager. Etter hvert som de ulike delene var ferdige, ble de utprøvd av Reger og Lindner i firhendig samspill på klaver. Lindner skriver om «klanger med styrke og tyngde, en opphøyd majestetisk kraft som ikke har vært gitt av en dødelig sjel siden Bachs dager». Lindner brukte heller ikke for store ord da han forkynte «begynnelsen på en ny epoke i orgellitteraturen».

Fantasien er en formsyntese der ulike gamle og nye satsteknikker skaper synergi. Dette utfordrer, men appellerer også til så vel utøver som tilhører.

Verket innledes med en pedalsolo, et «toccata-resitativ» med kraftig retorikk. I den påfølgende triosats utgjør noen avsnitt av melodien mellomstemme, andre avsnitt spilles med kraftfull koralharmonisering. Reger forholder seg fritt til melodiens struktur, utelater melodiens repeterte avsnitt, mens andre avsnitt gjentas der de tilfører komposisjonen balanse. Han bruker dobbel pedal i tredje vers der teksten lyder «Om verden full av djevlar var», og med hendene spiller organisten diabolske akkordkaskader. Disse leder direkte over i siste vers, som nesten er en komposisjon i seg selv. Den handler om de troendes fryktløshet og overbevisning om seier over verdens ekspanderende fyrste. Orgellitteraturens nye epoke fikk en dramatisk fødsel.

(Karstein Askeland)

ORGELET SOM TIDENS SPEIL NY CD FRA MARIAKIRKEN

DIE ORGEL ALS ZEITENSPIEGEL

THE ORGAN AS A MIRROR OF THE TIMES

ORGELET SOM TIDENS SPEIL

DIE ORGEL ALS ZEITENSPIEGEL

THE ORGAN AS A MIRROR OF THE TIMES

KARSTEIN ASKELAND

MARIAKIRKEN, BERGEN, NORGE

WEIMBS-ORGEL OP. 334

KARSTEIN ASKELAND SPILLER PÅ DET NYE WEIMBS-ORGELET ORGELVERKER AV

Nicolaus Bruhns . Dietrich Buxtehude .

Johann Sebastian Bach . Johann Ludwig Krebs .

Niels Wilhelm Gade . Max Reger . Stig Wernø Holter

Musikken på denne første CD-presentasjonen av det nye Weimbs-orgelet, spiller noe av den orgelkultur som har vært utøvd i Mariakirken gjennom tidene. Orgelets transparente klang gir liv til musikk fra fem århundrer.

PRIS/PREIS/PRICE
NOK 150,-

Arr.: Kirkemusikk i Bergen domkirke menighet
www.kirkemusikkibergen.no/mariafestdagene

Billett/Ticket: NOK 100, -

Mariafestdagene er støttet av Bergen kommune

Radisson **BLU**
ROYAL HOTEL, BERGEN